

Aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
De heer prof. dr. E.J. Kuipers MD
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
Fax 070 349 51 00
www.zonmw.nl
info@zonmw.nl

Dossiernummer
10140511910001
Ons kenmerk
2022/12259/ZONMW

Onderwerp
Evaluatierapport 10 jaar Goed Gebruik Geneesmiddelen

Datum
16 juni 2022

Geachte heer Kuipers,

Contactpersoon
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Met veel trots en plezier bied ik u het evaluatierapport aan van het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen (GGG). Dit programma heeft de afgelopen 10 jaar geïnvesteerd in een indrukwekkende hoeveelheid onderzoeksprojecten en activiteiten, gericht op de doelstelling van het programma: het effectiever, veiliger en doelmatiger gebruik van bestaande geneesmiddelen. Het evaluatierapport is opgesteld door een externe evaluatiecommissie onder leiding van prof. dr. Pim van Gool en bestaat uit het rapport van bureau SiRM en de reflectie op en duiding van dit rapport door de evaluatiecommissie.

Bevindingen en conclusies evaluatierapport

Op basis van de evaluatie kunnen we gerust stellen dat het programma zeer succesvol is geweest in het behalen van haar doelstelling. De conclusies liegen er niet om: het GGG-programma heeft een zeer belangrijke plaats in het onderzoek naar bestaande geneesmiddelen, het wordt zorgvuldig begeleid en draagt in belangrijke mate bij aan een levendig en groeiend onderzoeksveld. De wetenschappelijke opbrengsten zijn groot en maar liefst een kwart van de onderzoeksresultaten is toegepast in richtlijnen. De netto monetaire opbrengsten van tien jaar GGG worden op basis van een conservatieve analyse geraamd op ruim 1 miljard euro, waarmee de investering in dit programma zich al minstens negen keer terugverdient.

Naast dit monetaire rendement is de verdere impact op de klinische praktijk minstens zo relevant. Het programma richt zich op verbetering van farmacotherapeutische zorg, op het niveau van het geneesmiddel als ook de zorg rondom het gebruik van geneesmiddelen. Deze opbrengsten zijn over het algemeen echter moeilijker te meten en kwantificeren, maar leveren zonder twijfel een belangrijke bijdrage aan betere farmacotherapeutische zorg voor de Nederlandse patiënt. De kracht en meerwaarde van het programma zit dan ook juist mede in de breedte ervan, die het mogelijk maakt om op verschillende manieren bij te dragen aan bovengenoemd doel.

Vele sprekende voorbeelden van opbrengsten uit het GGG-programma vindt u in de bijbehorende digitale publicatie, die wij van harte aanbevelen.

Aanbevelingen

Op basis van het evaluatierapport heeft de commissie een aantal concrete aanbevelingen geformuleerd. De reflectie van ZonMw op elk van deze aanbevelingen vindt u in bijlage 1. Wij kijken er naar uit om met deze aanbevelingen aan de slag te gaan om het GGG-programma in de komende jaren nog verder te verbeteren en zo het gebruik van geneesmiddelen nog effectiever, veiliger en doelmatiger te maken.

Tot slot

De doelstelling en opbrengsten van het GGG-programma sluiten naadloos aan bij het uitgangspunt van het coalitieakkoord 2021-2025 dat passende zorg de norm is: (farmacotherapeutische) zorg dient bewezen effectief te zijn, overbehandeling moet voorkomen worden en (farmacotherapeutische) zorg is gericht op gezondheid, functioneren en kwaliteit van leven en komt samen met de patiënt en professional tot stand.

Graag gaan we met u in gesprek over:

- De verdere invulling van het programma vanaf 2024 (GGG4), op basis van het evaluatierapport, de aanbevelingen van de evaluatiecommissie, de in bijlage 1 beschreven reflectie en voorgenomen actiepunten en eventuele actualiteiten rondom dure geneesmiddelen en andere relevante thema's.
- De mogelijkheid tot additionele financiering van relevante aanvullende thema's en/of lacunes in het geneesmiddelen(onderzoeks)veld waar het programma in de toekomst (nog meer) op zou kunnen inspringen (zie ook bijlage 1).

Wij kijken uit naar de voortzetting van onze samenwerking rond deze thematiek.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van ZonMw,

pr. A.P. Pols
Waarnemend voorzitter

dr. Veronique Timmerhuis
Algemeen directeur/secretaris bestuur

Bijlage(n)

- Reflectie van ZonMw op de aanbevelingen van de evaluatiecommissie
- Evaluatierapport 10 jaar GGG, bestaande uit:
 - Een reflectie op en duiding van het SiRM-rapport door de externe evaluatiecommissie
 - Het rapport van bureau SiRM

Kopie wordt per mail verzonden aan:

- Directeur/plaatsvervangend directeur generaal Curatieve Zorg,
drs. B.E. Westgren
- Directeur Geneesmiddel en Medische Technologie, K.H.M. van Rooijen

BIJLAGE 1**Reflectie van ZonMw op de aanbevelingen van de evaluatiecommissie**Aan VWS

1. *Handhaaf het GGG-programma gezien de grote waarde van het programma in het onderzoeksveld en de effecten op de gezondheidszorg.*
- ZonMw onderschrijft deze aanbeveling, mede gezien de resultaten van voorliggend evaluatierapport 10 jaar GGG en de actuele thematiek rondom de betaalbaarheid en toegankelijkheid van de gezondheidszorg, van ganser harte en is verheugd met de bevindingen en steun vanuit de evaluatie. De analyses van evaluatiebureau SiRM laten zien dat het programma een zeer belangrijke plaats inneemt in onderzoek naar bestaande geneesmiddelen en dat de opbrengsten van het programma groot zijn. Om dit laatste punt te onderbouwen werden een aantal concrete opbrengsten van het programma gekwantificeerd, waarvan een van de meest concrete en tastbare is dat het programma zich over de periode van 10 jaar ten minste negen keer heeft terugverdiend. Een uitkomst die aantoont dat dit programma van zeer grote waarde is voor het goed gebruik van geneesmiddelen en de gezondheidszorg in Nederland. De doelstelling en opbrengsten van het programma sluiten naadloos aan bij het uitgangspunt van het coalitieakkoord 2021-2025 dat passende zorg de norm is: (farmacotherapeutische) zorg dient bewezen effectief te zijn, overbehandeling moet voorkomen worden en (farmacotherapeutische) zorg is gericht op gezondheid, functioneren en kwaliteit van leven en komt samen met de patiënt en professional tot stand.
 - Ondanks het feit dat ZonMw trots is op deze concrete, economische opbrengsten van het programma zoals geanalyseerd door evaluatiebureau SiRM, wil zij benadrukken dat het programma niet is opgezet met als primaire doel kostenbesparingen en gezondheidswinst in termen van gewonnen levensjaren te realiseren. Primaire doel van het programma is verbetering van farmacotherapeutische zorg, op het niveau van het geneesmiddel als ook de zorg rondom het gebruik van geneesmiddelen. Deze opbrengsten zijn over het algemeen echter moeilijker te meten en kwantificeren. Ook SiRM beaamt dat het rapport in die zin een ondertekend beeld van de indirecte opbrengsten van het programma geeft. Kwalitatieve beschrijvingen zeggen in dit geval meer. Een beperkt aantal voorbeelden van verbeteringen in de klinische praktijk op basis van door het programma gesubsidieerde projecten vindt men terug in de tekst boxjes in het evaluatierapport. De digitale publicatie, welke gelijktijdig wordt gepubliceerd met het evaluatierapport, geeft een vollediger beeld van de waarde van de gefinancierde projecten voor de klinische praktijk.
 - Bovendien, benadrukt ZonMw, is het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen meer dan de optelsom van alle projecten die het financiert. Het programma draagt in bredere zin bij aan een levendig groeiend onderzoeksveld en is opgezet als onafhankelijk platform waarin de kennis en expertise van alle betrokkenen bij een goed gebruik van geneesmiddelen (van voorschrijver tot zorgverlener aan

het bed, tot apotheker, tot regulatoire instantie) bij elkaar komt. Het programma heeft het begrip goed/gepast gebruik van geneesmiddelen al sinds de start van het programma een enorme impuls gegeven en bewustwording gecreëerd. Het gedachtengoed en de impact van het programma spreidt zich hierdoor als een olievlek uit over het brede veld van geneesmiddelenonderzoek en -zorgpraktijk. Deze positie als intermediaire partij in een groot en complex veld uit zich onder andere in het succes van het jaarlijkse GGG-congres, waarvan het aantal bezoekers nog altijd gestaag groeit tot inmiddels >700. Ook de goed gelezen GGG-nieuwsbrief (>5000 abonnees), goed bezochte thematische bijeenkomsten, succesvolle samenwerkingsverbanden met externe partijen en verzoeken tot aansluiting bij stuur- en/of werkgroepen onderstrepen deze verworven positie van het programma.

- Met betrekking tot de concrete, kwantificeerbare opbrengsten van het programma benadrukt ZonMw tot slot dat deze gebaseerd zijn op conservatieve schattingen en restrictieve analyses van evaluatiebureau SiRM. Zo zijn de uitkomsten van de gezondheidseconomische analyse, waarin het programma verantwoordelijk wordt gehouden voor het opleveren van minimaal 9800 levensjaren in goede gezondheid en 1 miljard euro, gebaseerd op slechts 21 afgeronde projecten. Een strenge selectie van projecten vooraf, naast conservatieve aannames met betrekking tot implementatie van projectresultaten en opname van projecten die pas recent werden afgerond en hun volledige potentieel nog niet bereikt hebben leidden tot deze onderschattingen. Andere concrete opbrengsten, bijvoorbeeld in termen van aantal wetenschappelijke artikelen (circa 1000), projecten die leidden tot toepassing in richtlijnen (25%) en projecten die leidden tot vervolgonderzoek (75%) zijn, hoewel al indrukwekkend, tevens een onderschatting van de werkelijkheid. Dit met name ook vanwege het respons percentage van 60% op de door SiRM uitgezette survey onder projectleiders van afgeronde projecten.

2. Overweeg het subsidiebudget te verruimen gezien de potentiële opbrengsten van gehonoreerde aanvragen en het relatief grote aandeel niet gehonoreerde aanvragen die gezien de relevantie en goede kwaliteit wel honoreerbaar bleken.

- Het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen betreft een structureel programma. Gezien het succesvolle verloop van het programma tot nu toe, mede bevestigd door het voorliggende evaluatierapport van 10 jaar GGG, wil ZonMw inzetten op het in grote lijnen voortzetten van het programma zoals het nu is vormgegeven. Dit uiteraard met verdere aanscherping op onderwerpen en aandachtspunten zoals voorgesteld in het evaluatierapport. Zie hiervoor de reactie van ZonMw op onderstaande aanbevelingen. De concrete resultaten die de projecten opleveren laten zien dat het onderzoek belangrijk is voor de kwaliteit en goede inzet van geneesmiddelen in de praktijk en onderbouwen de noodzaak voor continuering van publieke financiering in dit programma. De hoeveelheid aanvragen van goede kwaliteit die helaas niet kunnen worden gefinancierd vanwege ontoereikend budget onderstrepen de grote behoefte aan financiering.

In het evaluatierapport worden tevens suggesties gedaan voor additionele thema's en/of lacunes in het geneesmiddelen(onderzoeks)veld waar het programma in de toekomst (nog meer) op zou kunnen inspringen. Additionele activiteiten behoeven echter additionele financiering. Hoewel deze beslissing niet aan ZonMw is, doet ZonMw graag de hartelijke aanbeveling aan VWS een verruiming van het budget te overwegen gezien de maatschappelijke vraagstukken die er liggen op onder andere het gebied van:

- Dure geneesmiddelen: een blijvend actueel onderwerp in de context van betaalbaarheid en toegankelijkheid van de zorg, dat ook duidelijk aansluit bij het uitgangspunt in het coalitieakkoord 2021-2025 om de grip te vergroten op stijgende zorgkosten van dure geneesmiddelen. Gezien de rol van ZonMw en de sleutelpositie van het GGG-programma in het veld, is het programma het aangewezen platform om hier voor in te zetten;
- Personalised medicine: een onderwerp van nog steeds toenemende relevantie waar in het verleden tevens additionele financiering vanuit VWS voor verkregen is. Dit omdat een investering vanuit de bestaande programmamiddelen niet mogelijk bleek zonder andere onderdelen van het programma tekort te doen. Personalised Medicine betreft ook een van de speerpunten vanuit FAST (Future Affordable & Sustainable Therapies), dat zich richt op innovatieve therapieontwikkeling en complementair is aan het GGG-programma dat zich richt op (onderzoek naar) toepassing in de praktijk. Met FAST wordt reeds concreet samengewerkt op het gebied van drug repurposing, waar gezamenlijk wordt deelgenomen in een groot internationaal consortium voor de vorming van een Europees drug repurposing platform.
- Implementatie van projectresultaten en initiatieven: hier zet het programma al verscheidene jaren stevig op in, maar dit zou GGG graag uitbreiden, wat in lijn is met de kerntaken van ZonMw, maar ook met (inter)nationale initiatieven rondom benutting en valorisatie van onderzoeksresultaten. Het gebruik van nieuwe kennis en kunde in praktijk, beleid, onderwijs en/of vervolgonderzoek is een vereiste om de geneesmiddelenzorg in Nederland goed, toegankelijk en betaalbaar te houden.

Aan ZonMw

3. Investeer in een efficiënter ICT-systeem, ten behoeve van de kwaliteitsbewaking van de projecten en het GGG-programma in zijn geheel.

- ZonMw erkent het belang van een goed en efficiënt ICT-systeem voor onder andere de facilitering van de primaire processen van ZonMw (zowel intern als extern) en de evaluatie van projecten en programma's door middel van goed kwalitatief datamanagement. Tegelijkertijd dient de complexiteit van (de implementatie van) een dergelijke ICT infrastructuur bij een organisatie als ZonMw niet te worden onderschat.
- Er wordt momenteel hard gewerkt aan een nieuw ICT-systeem dat de beperkingen van het huidige systeem zal ondervangen. Met dit nieuwe systeem zullen zowel het primaire proces als evaluaties van ZonMw programma's beter worden ondersteund en kunnen deze processen efficiënter verlopen. Bovendien biedt het nieuwe systeem mogelijkheden (zoals bijvoorbeeld ten behoeve van research on research) waarmee de kernactiviteiten van ZonMw (signaleren van

kennislacunes, programmeren en financieren en impact stimuleren) nog beter kunnen worden ingevuld.

Aan het GGG-programma

4. De expertise van het GGG-team mag (nog) meer ingezet worden op inhoudelijke onderwerpen, zoals het verspreiden van kennis, het verbinden van onderzoekers en het signaleren van kennisbehoeften.

- ZonMw onderschrijft de onmisbare waarde van de GGG-medewerkers bij de verspreiding van kennis, het verbinden van onderzoekers en het signaleren van kennisbehoeften in het veld. Deze werkzaamheden maken, wat ZonMw betreft, intrinsiek onderdeel uit van het werk bij ZonMw. Hiervan zijn vele voorbeelden te noemen, die niet allemaal aan bod komen in het evaluatierapport.
- Tegelijkertijd erkent ZonMw dat de expertise van het GGG-team wellicht nog efficiënter vormgegeven zou kunnen worden. Medewerkers geven aan dat hiervoor een (betere) balans gevonden moet worden tussen de primaire processen en strikte procedures waaraan ZonMw moet voldoen in het subsidieproces en bovengenoemde inhoudelijke werkzaamheden. Doorgevoerde verbeterlagen op facilitair gebied (zoals ICT, juridische zaken) dragen hier ook aan bij door een betere balans in de beschikbare tijd mogelijk te maken. In overleg met het GGG-team en in afstemming met de GGG-raad zal het komende jaar een plan van aanpak worden opgesteld welke ongetwijfeld ten goede zal komen aan de opbrengsten van de individuele gefinancierde projecten en het programma als geheel.

5. Laat het GGG-programma nog beter functioneren als schakel in het systeem van professionals en organisaties die gezamenlijk gericht zijn op beter gebruik van geneesmiddelen.

- ZonMw onderschrijft de noodzaak tot samenwerking met de diverse stakeholders in het geneesmiddelen(onderzoeks)veld om de gestelde doelstellingen van het programma te behalen. Doelstellingen die overigens zijn afgestemd met en waaraan al jaren actief wordt samengewerkt met de GGG-raad, waarin vertegenwoordigers van de stakeholders in het veld zitting hebben. In het rapport wordt het GGG-programma gepresenteerd als een sterke en verbindende schakel in dit systeem. Er liggen echter kansen voor verdere uitbouw en realisatie van het potentiële vliegwieleffect van het programma.
- ZonMw ziet haar meerwaarde in het verbinden van professionals en organisaties die gezamenlijk gericht zijn op een goed en gepast gebruik van geneesmiddelen. Dit om zowel de meest relevante onderzoeksvragen te kunnen agenderen als om de kans op brede implementatie van projectresultaten te verhogen. Het programma zet hier met haar programmering actief op in bij de projecten die het financiert. Zo worden subsidieaanvragen al jaren steeds scherper beoordeeld op de voorziene samenwerking met relevante stakeholders al vanaf de start van het project en treedt het programma hierbij regelmatig op als verbindende partij, dan wel kennismakelaar.

Deze randvoorwaarde voor financiering wordt beoordeeld volgens het 'comply or explain' principe. Ook tijdens de monitoring van lopende projecten en bij afronding van projecten is hier aandacht voor. Projectoverstijgend zet het programma onder andere in op een soepele en snelle opname van projectresultaten in richtlijnen middels de richtlijn koppelingen in samenwerking met het Kennisinstituut van de FMS, op aansluiting van projectvoorstellen bij vergoedings- en/of registratie-eisen door middel van wetenschappelijk advies van het CBG en Zorginstituut, op aansluiting van wensen en ervaringen van patiëntverenigingen door middel van de samenwerking met de PFN en door gezamenlijke subsidierondes met andere onderzoeksfinanciers, dan wel door het aanjagen van cofinanciering door zorgverzekeraars, gezondheidsfondsen en de farmaceutische industrie.

- Inspanningen zoals hierboven beschreven zal ZonMw voortzetten, uitbouwen en op basis van het rapport mogelijkheden verkennen tot versterking van samenwerking met in ieder geval de richtlijncommissies en wetenschappelijke verenigingen, maar ook met het Zorginstituut en andere landelijke programma's en overleggen gericht op een goed gebruik van geneesmiddelen onderzoeken. ZonMw ziet nadrukkelijk een rol voor de GGG-raad weggelegd om een rol te spelen bij het verbinden van het programma met de andere schakels in het systeem. Tevens wordt het plan van aanpak hiervoor uitgebouwd op basis van een strategievergadering met de gehele programma-commissiepool en gesprekken met de stakeholders van het programma welke gepland staan voor dit najaar. De uitkomsten hiervan neemt ZonMw mee in de programmamaterialiteit GGG4 die in Q1 van 2023 bij VWS zal worden aangeleverd.
- ZonMw onderschrijft het belang van de conclusie van SiRM dat het fungeren als schakel in een systeem niet betekent dat er alleen nog gerichte subsidierondes zouden moeten worden opgezet. Fungeren als schakel in een systeem betekent een balans tussen zogenaamd onderzoeker-geïnitieerd en topdown-onderzoek waar de overheid, zorgverzekeraars of bijvoorbeeld wetenschappelijke verenigingen onderzoek initiëren. Ook de externe evaluatiecommissie geeft aan het van groot belang te vinden dat er voldoende ruimte in het programma overblijft voor innovatieve projectvoorstellen die buiten de kaders vallen van de geormerkte rondes.

6. Geef meer aandacht aan (potentieel) rendement door verbetering van de kwantificering van de uitkomsten zowel in de vroege fase van beoordeling van projectvoorstellen als tijdens de uitvoering, afronding en eindrapportage.

- SiRM concludeert dat het rendement van slechts een klein deel van de GGG-projecten kwantificeerbaar is in termen van QALY's en monetaire opbrengsten en dat dit verbetering verdient.
- ZonMw onderkent de noodzaak tot het aantonen van het rendement van zowel het programma als geheel als de individuele projecten die het financiert (onder andere om bij te kunnen dragen aan vergoedingsbeslissingen). Tegelijkertijd geeft zij aan dat het primaire doel van het programma is een verbetering van de farmacotherapeutische zorg in Nederland.

Uitgangspunt is daarbij weliswaar dat een optimaal gebruik van geneesmiddelen de kwaliteit van zorg voor patiënten verbetert en dat die verbetering kan resulteren in kostenefficiëntie in de zorg en/of maatschappij, maar dit is niet de focus van het programma. Verbeteringen in de kwaliteit van zorg voor patiënten zijn lang niet altijd (betrouwbaar) te kwantificeren in termen van QALY's en monetaire opbrengsten. De kracht en meerwaarde van het programma zit juist mede in de breedte ervan, die het mogelijk maakt om op verschillende manieren bij te dragen aan bovengenoemd primaire doel.

- Tegelijkertijd pleit ZonMw, net als de externe evaluatiecommissie, voor meer aandacht voor het rendement van projecten in termen van kosteneffectiviteit, maar alleen daar waar dat relevant en passend is. Dit betekent dat niet voor elk projectvoorstel een kosteneffectiviteitsanalyse vereist is, maar dat dit afhankelijk is van het specifieke kader van de betreffende subsidieronde.
- ZonMw zal dit najaar onderzoeken hoe zij de opvolging van de kosteneffectiviteitsanalyses tijdens de uitvoering, afronding en eindrapportage van projecten kan verbeteren.

7. Zet nog sterker in op implementatie van de onderzoeksresultaten van de gesubsidieerde projecten. De implementeerbaarheid van onderzoeksresultaten dient meegenomen te worden in de vroege fase van de beoordeling van onderzoeksvoorstellen en verdient continue aandacht tijdens het onderzoek, met eventuele actualisatie of, waar mogelijk, al initiatieven voor daadwerkelijke implementatie.

- SiRM en de externe evaluatiecommissie concluderen dat het programma sterker mag inzetten op implementatie. ZonMw ziet het stimuleren van impact, onder andere door middel van implementatie van projectresultaten, als één van haar drie kernactiviteiten. Samen met de partners en stakeholders ziet ZonMw waar kennis ontbreekt, wordt kwalitatief en praktisch toepasbare nieuwe kennis en kunde ontwikkeld en wordt deze nieuwe kennis en kunde bij de juiste partijen onder de aandacht gebracht.
- In overleg met VWS en naar aanleiding van de eerste evaluatie van het programma vijf jaar geleden, werd beleid ten aanzien van implementatie van GGG-projectresultaten opgesteld, in aansluiting op ZonMw-brede ontwikkelingen op dit vlak. Samen met de GGG-raad heeft ZonMw al enige tijd geleden de daadwerkelijke benutting en borging van kennis en opbrengsten uit het programma in de praktijk als prioriteit benoemd.
- Diverse activiteiten zijn ingezet naar aanleiding van dit beleid, zoals de aanscherping van kaders en vereisten rondom financiering van projecten, de monitoring van projecten, exitgesprekken met projectgroepen bij afronding van projecten, een nieuwe subsidieronde voor de implementatie en opschaling van GGG-projectresultaten, een geüpdatete VIMP-beleid, themawebinars voor projectgroepen, richtlijn koppelingen etc. Niet al deze initiatieven komen expliciet aan bod in het evaluatierapport, maar de opbrengsten van deze inspanningen zullen de komende jaren zichtbaar moeten worden.
- Tegelijkertijd onderschrijft ZonMw het belang van meer regie met betrekking tot kennisbenutting, zowel in de vroege fase van het selectieproces voor subsidieaanvragen als in de latere fase gedurende de looptijd en na afronding van GGG-projecten.

- Een gezamenlijke visie en verdere afspraken over rol- en taakverdeling bij implementatie van onderzoeksresultaten tussen de stakeholders in het geneesmiddelen(onderzoeks)veld zal hieraan kunnen bijdragen. De evaluatiecommissie geeft aan dat zij de implementatie van projectresultaten ziet als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle stakeholders in het veld en dat het GGG-programma hierin een faciliterende rol zou moeten vervullen. Geïnterviewden voor deze evaluatie verschilden echter van mening over de verantwoordelijkheid van ZonMw omtrent implementatie en hoe ver het programma daarin zou moeten gaan. ZonMw ziet een belangrijke regierol voor VWS om in samenwerking met ZonMw en de stakeholders de rollen te verduidelijken.
- Het leggen van betere verbindingen en de opbouw van een implementatie-infrastructuur kan daarnaast het lerend vermogen van het netwerk rondom geneesmiddelen(onderzoek) versterken.
- ZonMw herkent de door SiRM geïnventariseerde belemmeringen bij implementatie van projectresultaten. Deze bevinden zich veelal op systeemniveau, zoals financiële en beleidsmatige barrières. ZonMw zal deze belemmeringen, in overleg met de stakeholders van het programma, steeds onder de aandacht blijven brengen, verder uitdiepen en proberen gezamenlijk naar oplossingen toe te werken.
- Ingezette acties zal ZonMw voortzetten en uitbouwen en additionele activiteiten die de implementatie van projectresultaten moeten bevorderen zullen worden opgenomen in de nieuwe programmatekst GGG4. Gedacht wordt in ieder geval aan aanscherping van processen gedurende het subsidieproces en de monitoring van lopende processen. Maar ook door middel van het verstevigen van de samenwerking met beroepsverenigingen en hun wetenschappelijke commissies en andere stakeholders van het programma.

8. Neem de aanbevelingen 6 en 7 indien mogelijk mee bij de afronding van de al lopende onderzoeksprojecten.

- ZonMw onderschrijft deze aanbeveling. Het doorvoeren van verbeterlagen enkel bij nog te financieren projecten zou de relevantie van de aanbevelingen tekort doen. Bovendien zou dit betekenen dat de effecten ervan pas over jaren zichtbaar zouden worden. De mogelijkheid is er om al gedurende de looptijd en bij de afronding van lopende onderzoeksprojecten een aantal van de suggesties door te voeren. ZonMw zal dit dan ook oppakken.